

чені у договорі оренди землі, за актом приймання-передачі. Отже, аналізуючи діючі нормативно-правові акти, законодавство України передбачає саме таку процедуру укладання договору оренди земельної ділянки.

Література

1. Земельний кодекс України : Наук.-практ. коментар / за ред. В.М. Кравчука. – К. : Істина, 2007. – 632 с.
2. Про оренду землі : Закон України від 2 жовтня 2003 р. // Відомості Верхов. Ради України. – 2004. – № 10.
3. Про плату за землю : Закон України від 3 липня 1992 р. // Відомості Верхов. Ради України. – 1992. – № 38.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верхов. Ради України. – 2003. – № 40-44.
5. Інструкції про порядок складання, видачі, реєстрації і зберігання державних актів на право власності на земельну ділянку і право постійного користування земельною ділянкою та договорів оренди землі : Затверджена наказом Держкомзему від 4 травня 1999 р. // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 23.
6. Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Затверджена наказом Мін'юсту України від 3 березня 2004 р. // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 10.
7. Возняк Р.П. Земельно-правовий процес : Навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / Р.П. Возняк, М.Г. Ступень, І.М. Падляк. – Львів: Новий світ, 2006. – 224 с.
8. Типовий договір оренди землі : Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2004 р. // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 9.
9. Про порядок державної реєстрації договорів оренди землі : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1998 р. // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 52.
10. Тимчасовий порядок ведення державного реєстру земель : Затверджений наказом Держкомзему України від 2 липня 2003 р. // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 31.

УДК 347.963:349.6(477.6-25 Кривий Ріг)

Н.М. Деркач

ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У М. КРИВИЙ РІГ

Екологічний стан у Криворізькому регіоні залишається складним. Минулого року в атмосферу здійснено викид понад 460 тисяч тонн забруднюючих речовин. У річки Інгулець та Саксагань скинуто понад 199, 8 млн куб. неочищених стічних промислових і шахтних вод. Розміщено понад 171,3 млн тонн відходів. Протягом 2004 р. Криворізька міжрайонна природоохоронна прокуратура вживала організаційних та практичних заходів щодо виконання Комплексної цільової програми боротьби зі злочинністю та інших указів Президента України, наказів Генерального прокурора України, заходів щодо поліпшення нагляду за дотриманням природоохоронного законодавства.

Проведеними прокуратурою перевітками встановлені численні факти грубого порушення вимог законодавства, по наслідках внесено 171 припис і подань про усунення порушень у галузі природоохоронного законодавства, 184 особи

притягнуті до різних видів відповідальності. На вимогу прокурора до бюджету реально відшкодовано понад 497 тис. грн. За позовами прокуратури державі відшкодовано 21 тис. грн. Порушено 18 кримінальних справ та 15 кримінальних справ направлено до суду.

Перевірками встановлені грубі порушення законодавства про охорону атмосферного повітря. Керівництво Центрального ГЗК, комбінату “Криворіжсталь”, Південного та Північного ГЗК не вживають належних, передбачених законодавством заходів, спрямованих на підтримання в належному технічному стані очисних установок і споруд.

У ході перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства на КДГМК “Криворіжсталь” встановлено, що в порушення ст. 12 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”, на комбінаті допускаються факти перевищення величин викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за рахунок неефективно працюючого газоочисного обладнання і порушення технологічного режиму. За наслідками перевірок до суду заявлені позови про відшкодування збитків. Винні посадові особи притягнуті до матеріальної відповідальності. Триває перевірка по окремих підрозділах комбінату.

Значно забруднюється атмосферне повітря при проведенні вибухових робіт на картерах гірничо-збагачувальних комбінатів. Використання неправданно великої кількості вибухових речовин призводить до порушення ґрунту, значних викидів в атмосферу забруднюючих речовин, створює негативні явища для здоров'я людей.

Незважаючи на очевидний характер порушень природоохоронного законодавства, Криворізька регіональна екологічна інспекція (О.П. Собко), Криворізька санітарно-епідеміологічна служба (В.Г. Капшук) не вживають вичерпних, принципових заходів для усунення порушень закону. Свою роботу зводять до формальних приписів та штрафів. Не проводять раптових перевірок та перевірок у суботні й вихідні дні на підприємствах щодо забруднення повітря, не вживають заходів до запобігання порушень закону. Проблема утримання, належного використання хвостосховищ гірничо-металургійного комплексу Кривбасу не вирішується, як того вимагає законодавство.

З року в рік керівники гірничо-металургійних підприємств не вживають вичерпних заходів до вирішення цієї проблеми. Замість створення захисту від потрапляння промислових стічних вод до ґрунтових та поверхневих вод усі фінансові зусилля спрямовують на вирубку дамб та упорних призм хвостосховищ, знищуючи природу та життєзабезпечення водою мешканців прилеглих до хвостосховищ населених пунктів.

Керівництво ВАТ “ІнгЗК” без одержання висновків експертиз, посилаючись на лист-консультацію інституту геологічних наук, відмовилося від використання водознижуючих свердловин вертикального дренажу, не застосовуючи інших технологічних заходів. При цьому хвостосховище дренає, забруднюючи р. Інгулець, підземні та поверхневі води з обсягом 2 млн куб. м на рік.

Значна територія населених пунктів Криворізького та Широківського районів не користується водою внаслідок проникнення фільтраційних вод хвостосховищ

Південного ГЗК, ІнГЗК. Криворізька регіональна державна екологічна інспекція не впливає на ситуацію, обмежуючись формальними приписами та штрафами до посадовців. Значна кількість підприємств, не маючи лімітів на водокористування та скид, здійснюють несанкціоновані скиди забруднюючих речовин у річки Інгулець та Саксагань.

Перевірками встановлені численні факти здійснення несанкціонованих скидів забруднених вод промисловими підприємствами Кривого Рогу, такими, як Криворізький завод гірничого машинобудування, КДГМК “Криворіжсталь”, ДП “Кривбасводоканал” та ін.

Надто серйозним питанням залишається проблема охорони санітарної зони Південного та Карачунівського водосховищ. Керівництво КВП “Кривбаспромводопостачання” не забезпечує охорону санітарної зони від попадання ґрунтових, господарсько-побутових вод у водосховище. Санітарна зона забруднена звалищами сміття та відходами тваринницького господарства.

Перевірками, проведеними прокуратурою у 2004 р., були встановлені порушення законодавства про охорону надр як з боку посадових осіб підприємств, так і з боку органів місцевого самоврядування. Так, у 2004 р. прокуратурою порушено та розслідувано дві кримінальні справи в галузі порушення законодавства про охорону надр.

Кримінальна справа № 58029001 порушена 28.01.2004 р. за фактом добування та розкрадання корисних копалин місцевого значення – піску посадовими особами ремонтно-будівельного управління ВАТ “КДЗРК” в порушення правил охорони надр, за ознаками злочину, передбаченого ст. 240 ч. 1 Кримінального кодексу України. Згідно з обставинами скоєного злочину головний інженер РБУ ВАТ “КДЗРК”, в порушення вимог Кодексу України “Про надра” та Земельного кодексу України, організував і здійснював незаконний видобуток структурними підрозділами РБУ корисних копалин місцевого значення – піску. Згідно з висновками геолого-маркшейдерської експертизи, самовільний видобуток корисних копалин місцевого значення – піску є порушенням встановлених правил охорони надр, що призвело до необґрунтованої втрати запасів корисних копалин та створило небезпеку для навколишнього середовища. 12.06.2004 р. головному інженеру РБУ ВАТ “КДЗРК” пред’явлено звинувачення у скоєнні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 240 Кримінального кодексу, судом він визнаний винним у скоєнні злочину.

За аналогічних обставин 25.03.2004 р. було порушено кримінальну справу № 58029003 за фактом видобування та розкрадання корисних копалин місцевого значення – піску посадовими особами шахтобудівного управління ВАТ “КДЗРК” в порушення правил охорони надр за ознаками злочину, передбаченого ч. 1 ст. 240 Кримінального кодексу. 12.06.2004 р. начальникові шахтобудівного управління ВАТ “КДЗРК” пред’явлено звинувачення у скоєнні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 240 Кримінального кодексу, судом він визнаний винним у скоєнні вказаного злочину. Крім того, Криворізька міжрайонна природоохоронна прокуратура провела перевірки з питань додержання законодавства щодо повного та ефективного використання запасів корисних копалин у ВАТ “Христофорівський завод вогнестійких блоків і бетонів”.

Перевіркою встановлено, що посадові особи ВАТ “Христофорівський завод вогнестійких блоків і бетонів”, не маючи дозволу на користування земельною ділянкою, протягом 2004 р. займалися видобуванням піску в Павлівському родовищі Криворізького району та реалізацією його населенню району. Понад 9 тис. га земель міста знаходяться у стані, непридатному до використання. Обсяги робіт з рекультивациі досягли критичного стану і не відповідають площам відпрацьованих земель.

Керівництво КП “Кривбасводоканал” тривалий час не вживає заходів до ліквідації аварій на каналізаційних мережах і відводах міста, внаслідок чого трапляються аварійні й так звані неорганізовані скиди промислових стічних вод, які забруднюють землю.

Криворізька міжрайонна природоохоронна прокуратура провела перевірку товариства з обмеженою відповідальністю – агрофірму “Гірник”. У ході перевірки встановлено, що одним з напрямів діяльності ТОВ агрофірми “Гірник” є вирощування великої рогатої худоби. В процесі виробничої діяльності та вирощування худоби утворюються відходи.

Керівництво агрофірми в порушення вимог ст. 12, ч. 1 та 2, ст. 55 Закону “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991 р., ст.ст. 17, 32 Закону “Про відходи” від 05.03.1998 р., “Санітарних та ветеринарних правил для молочних ферм колгоспів і підсобних господарств” від 29.09.1986 р., допустило розміщення і зберігання відходів, утворених за відсутності водонепроникного покриття, без огороження та захисту багаторічними зеленими насадженнями, лісозахисною смугою не менш як 10 м завширшки. Заподіяні забрудненням землі збитки становлять 664 грн.

24 квітня 2003 р. Криворізька міжрайонна природоохоронна прокуратура за вказаним фактом порушила та розслідувала кримінальну справу № 58029004 стосовно посадових осіб ТОВ агрофірми “Гірник” за ознаками ст. 367 КК України. Заподіяні державі збитки внаслідок забруднення земель ТОВ агрофірми “Гірник” не відшкодовані.

Відповідно до ст.ст. 68, 69 Закону “Про охорону навколишнього природного середовища” збитки, заподіяні в результаті порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягають відшкодуванню в повному обсязі. Прокуратурою 03.02.2004 р. заявлено позов про відшкодування збитків у розмірі 664 грн. У березні 2004 р. господарський суд Дніпропетровської області зазначений позов задовольнив у повному обсязі та стягнув на користь Державного управління екології і природних ресурсів у Дніпропетровській області суму 664 грн.

Криворізька міжрайонна природоохоронна прокуратура із залученням фахівців регіональної екологічної інспекції, СЕС Криворізького району провела перевірку виконання Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, Закону України “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення”, законодавства про охорону земель на території Криворізького району, якою встановлені численні грубі порушення названих законів.

Актуальною проблемою залишається стан виконання законодавства про зелені насадження та ліс. Незважаючи на великий обсяг викидів шкідливих для здоров'я людини забруднюючих речовин в атмосферне повітря, в місті знищуються зелені насадження для розташування різних за призначенням об'єктів.

Керівництво Криворізького держлісгоспу не вживає передбачених законодавством заходів до виконання законодавства про ліс. Перевірками встановлені факти формального підходу до незаконних рубок лісу, не нараховуються збитки, правопорушники не притягуються до відповідальності. Порущується законодавство про тваринний світ. Не вживаються заходи щодо його збереження та відтворення.

За поданням прокуратури посадові особи Держлісгоспу притягнуті до дисциплінарної відповідальності, але керівництву необхідно вжити додаткових заходів для встановлення порядку та здійснення державного контролю за виконанням законодавства про охорону лісу і тварин.

Знищуються лісосмуги в Апостолівському районі, дерева використовуються для опалення теплиць і житла, що завдає істотної шкоди державі та довкіллю, вимагає вжиття заходів прокурорського реагування. Апостолівській та Криворізькій регіональним екологічним інспекціям необхідно активізувати свою роботу з цього питання.

Порущується законодавство про пестициди й агрохімікати. На території Широківського, Апостолівського та Криворізького районів накопичено понад 292 тонни нерозпізнаних ядохімікатів у твердому, сипкому та рідкому стані. Проблема утилізації таких відходів знаходиться у стадії обговорення. Прокуратурою встановлені грубі порушення вимог законодавства, недбале ставлення посадових осіб, в першу чергу райдержадміністрацій, до складування, збереження агрохімікатів.

Агрохімікати зберігаються у приміщеннях без дахів і дверей, у безпосередній близькості від водоймищ, без охорони та належного контролю. За наслідками прокурорських перевірок вжиті термінові заходи реагування щодо усунення порушень в організації збереження пестицидів та агрохімікатів. Однак проблема їх утилізації залишається невирішеною і потребує великих фінансових зусиль держави.

Грубо порушуються закони України "Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення", "Про ветеринарну медицину", "Про захист населення від інфекційних захворювань", "Про якість і безпеку харчових продуктів та продовольчої речовини". Перевірками, проведеними прокуратурою, встановлено, що в порушення законодавства ветеринарний та санітарний контроль належним чином не організований.

Керівництво ринків міста, в порушення правил торгівлі на ринках, не вживає заходів до належної організації торгівлі, забезпечення необхідним холодильним обладнанням торговельних прилавків та інших необхідних умов для реалізації продуктів харчування. Поширені факти продажу продуктів харчування з грубими порушеннями вимог Закону України "Про захист населення від інфекційних захворювань" та інших як на ринках, так і в мережі магазинів.

Ветеринарна служба, СЕС м. Кривого Рогу, Апостолівського, Криворізького, Широківського районів не впливають на ситуацію та належним чином не реагують на порушення законодавства. В порушення вимог Закону України “Про ветеринарну медицину” зазначені контролюючі органи не здійснюють належного контролю за приміщеннями та реалізацією продуктів тваринного походження в мережах торгівлі міста, а це призводить до тяжких наслідків.

З мовчазної згоди спеціалістів ветеринарної медицини на відкритих прилавках при високому температурному режимі, за відсутності холодильників на Центрально-міському ринку повсякденно допускалася реалізація риби різного походження та посолу. В таких самих умовах здійснюється продаж рибних консервів, ковбасних, м’ясорослинних та грибних виробів, масла, маргарину та інших харчових продуктів, що може призвести до надзвичайних ситуацій, виникнення інфекційних захворювань.

Санітарно-епідеміологічна служба міста також не в усіх випадках проявляє наполегливість до усунення порушень закону. Відсутній вплив ветеринарної служби та СЕС на стихійно організованих ринках для продажу м’яса та м’ясних виробів. За вказаними фактами в 2004 р. прокуратура порушила 4 кримінальні справи.

Кримінальна справа № 58029007 порушена 30.05.2004 р. за фактом зловживання службовим становищем директора приватного підприємства “Антон”. Згідно з обставинами скоєного злочину, директор приватного підприємства “Антон”, будучи відповідальною особою за якість та безпеку продукції, яку реалізує приватне підприємство “Антон”, у березні 2004 р., в порушення вимог Закону України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”, Закону України “Про захист прав споживачів”, з метою реалізації населенню придбав у нествановлених осіб партію мінеральної води під торговою маркою “Миргородська”, в обсязі 1200 пляшок, з документацією, що містила завідомо неправдиві відомості щодо якості та безпеки вказаної продукції. Згідно з висновками Криворізького державного центру стандартизації, метрології та сертифікації, вищевказана партія мінеральної води під торговою маркою “Миргородська” не відповідає вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам, тобто є недоброякісною. 27.11.2004 р. директору приватного підприємства пред’явлено звинувачення у скоєнні злочину, передбаченого ст. 364 ч. 1 Кримінального кодексу. В процесі судового слідства ці дії були перекваліфіковані з ст. 364 ч. 1 Кримінального кодексу на ст. 367 ч. 1 Кримінального кодексу, і він судом визнаний винним у скоєнні вказаного злочину.

Таким чином, заходи, що їх вживають керівники контролюючих органів та підприємств щодо виконання законодавства, спрямованого на охорону довкілля, ще не відповідають екологічному стану, який склався у місті, оцінюють свою роботу за кількісними показниками внесених приписів та застосованих штрафів. Необхідно вжити скоординованих дій для профілактики екологічних правопорушень та злочинів, виходячи з реального становища, яке складається в регіоні.

Література

1. Гаврик С.Б. Уголовно-правовая охрана природной среды Украины : Проблемы теории и развития законодательства / С.Б. Гаврик. – Харьков, 1994.
2. Гетьман А.П. Вступ до теорії еколого-процесуального права України : Навч. посіб. / А.П. Гетьман. – Харків, 1998.
3. Кравченко С.Н. Соціально-правовые аспекты правовой охраны окружающей среды / С.Н. Кравченко. – Львов, 1998.
4. Охрана окружающей среды в городах (организационно-правовые вопросы). – К., 1981.
5. Костецкий В.В. Екологічне законодавство України / В.В. Костецкий. – К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 1998, – 162 с.
6. Природоресурсовое право и правовая охрана окружающей среды : Учебник. – М., 1998.
7. Розовский Б.Г. Экологическое право / Б.Г. Розовский, Г.Т. Ворсинов. – Луганськ, 1994.
8. Шестерик А.С. Экологическое право : Вопросы теории и методологии анализа / А.С. Шестерик. – СПб., 2000.
9. Шульга М. Земельне та сільськогосподарське законодавство України / М. Шульга. – Харків, 1996.

УДК 349.414:332.334

А.І. Ріпенко

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЛАГОУСТРОЮ ЗЕМЕЛЬ ЖИТЛОВОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ

Стрімкий розвиток містобудівного та іншого освоєння земель населених пунктів робить необхідним проведення якісних і обґрунтованих заходів з благоустрою відповідних територій. Безперечно, суспільні відносини з приводу благоустрою територій потребують належного правового регулювання. З теорії права відомо, що найважливіші питання суспільного життя регулюються законами, які містять первинні норми права, раніш не відомі правовій системі, з ключових, основних питань життя та встановлюють права і обов'язки громадян [1, с. 342-343].

Однак протягом досить тривалого періоду існування незалежної України суспільні відносини у сфері благоустрою населених пунктів “фрагментарно” і непослідовно регламентувалися низкою нормативно-правових актів різних галузей законодавства, що не відповідало бурхливому розвитку цих відносин в умовах ринкової економіки і не узгоджувалося з вимогами міжнародних стандартів. Окремі правові норми, присвячені благоустрою територій населених пунктів, містились у законах України: “Про місцеві державні адміністрації”, “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про основи містобудування”, “Про планування і забудову територій”, “Про архітектурну діяльність”, у деяких актах екологічного та земельного законодавства, державних будівельних нормах і правилах. Такий стан справ став причиною прийняття Верховною Радою України Закону України від 6 вересня 2005 р. “Про благоустрій населених пунктів” [2], який став основою подальшого формування законодавства з питань благоустрою населених пунктів.